

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

URADNI LIST

pokrajinske uprave za Slovenijo.

Vsebina: Zakon o zaščiti delavcev. — Razglasi raznih uradov in oblastev. — Razne objave.

Zakoni in kraljevske uredbe.

211.

Mi

Aleksander I.,po milosti božji in narodni volji
kralj Srbov, Hrvatov in Slovencev,

proglašamo in objavljamo vsem in vsakomur, da je zakonodajni odbor narodne skupščine kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev na podstavi člena 130. ustave sklenil v XXIX. redni seji, ki jo je imel dne 14. decembra 1921. v Beogradu, da je uredbi o delovnem času v industrijskih, obrtnih, rudarskih, trgovskih in prometnih podjetjih z dne 12. septembra 1919. («Službene Novine» št. 97 iz leta 1919. in št. 84 iz leta 1921.**) in o delavskih zbornicah («Službene Novine» št. 157 iz leta 1921.**), potem naredbo deželne vlade za Bosno in Hercegovino z dne 4. aprila 1919., S. P. br. 3168 (seznamek uredb ministrstva za socialno politiko št. 21, 50 in 83, «Službene Novine» št. 195/21.) izpremeniti in da se glase:

Zakon**o zaščiti delavcev.*****

Prvi oddelek.

Obče odredbe.

§ 1.

Pod ta zakon spadajo vsa obrtna, industrijska, trgovska, prometna, rudarska in njim podobna podjetja (obrati) na ozemlju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, v katerih je zaposleno pomožno osebje, brez ozira na to, komu pripadajo, ali privatnim osebam ali javnim telesom, ali se opravljajo stalno ali začasno, ali obstoje v obliki glavnih ali postranskih podjetij, ki se opravljajo vzporedno z drugimi podjetji, kakor tudi ali funkcionirajo v obliki popolnoma samostalnih podjetij ali pa kot sestavni del poljedelskih in šumskih gospodarstev.

Od tega se izvzemajo podjetja, kjer delajo samo člani njih rodbine, na katere se ne nanašajo predpisi tega zakona.

V spornih primerih, ali spada podjetje pod ta zakon ali ne, odloča ministrstvo za socialno politiko po zaslišanju pristojnih zbornic.

§ 2.

Za podjetje (obrat) v zmyslu tega zakona se smatra vsako ono organizirano delo v strokah, navedenih v § 1. tega zakona, ki se opravlja na posebnih za to določenih krajih, bodisi v zaprtem, bodisi v odprtem prostoru, in s pomočjo posebnega pomožnega osebja.

§ 3.

Za pomožno osebje v zmyslu tega zakona se smatrajo vse one osebe, brez razlike spola, ki

* Uradni list pod št. 674 iz leta 1919. in pod št. 111 iz leta 1921.

** Uradni list pod št. 257 iz leta 1921.

*** Razglašen v «Službenih Novinah kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca» št. 128, izdanih dne 14. junija 1922. (Prilog XXI. — 1922.)

delajo ali stalno ali začasno v podjetjih, navedenih v § 1. tega zakona, in sicer ali zaradi izučevanja kakršnekoli vrste dela ali pa za nagrado.

Od tega se izvzemajo osebe, katerim se poverjajo posli višje vrste (poslovodje, knjigovodje, blagajniki, inženjerji itd.), ki se ne smatrajo za pomožno osebje v zmyslu tega zakona.

V spornih primerih, ali naj se kdo šteje med pomožno osebje v zmyslu tega zakona, odloča ministrstvo za socialno politiko.

§ 4.

Lastniki podjetij, navedenih v § 1. tega zakona, morajo svojemu pomožnemu osebju zagotoviti delovne pogoje ter izpolnjevati vse ostale obveznosti, predpisane s tem zakonom.

§ 5.

Delovno razmerje med lastniki podjetij, navedenih v § 1. tega zakona, in njih pomožnim osebjem, se ureja z individualno ali kolektivno pogodbo, ki ne sme nikoli nasprotovati odredbam tega zakona.

Drugi oddelek.

Odredbe o zaščiti delavcev.

a) Delovni čas.

§ 6.

V industrijskih in rudarskih podjetjih ne sme delovni čas najetih delavcev trajati več nego 8 ur na dan, odnosno 48 ur na teden.

Za industrijska podjetja se smatrajo vsa ona podjetja, v katerih dela najmanj 15 delavcev po povprečno uporabljenem številu delavcev v enem trimesečju.

Če pristanejo delavci industrijskih in rudarskih podjetij prostovoljno, se sme delovni čas podaljšati kot prekočasno delo v rudarskih podjetjih za 1, v drugih pa največ za 2 uri. Ta podaljšava velja, če jo sklenejo štiri petine delavcev enega podjetja s tajnim glasovanjem.

Sklep, da se podaljšaj delovni čas, velja najdalje za 3 mesece. Po preteku tega časa se sme sklep obnoviti. Natančnejše odredbe o tem prostovoljnem podaljševanju delovnega časa predpiše minister za socialno politiko sporazumno z ministrom za trgovino in industrijo.

Za prometna podjetja (železnice, brodarstvo, tramvaje, pošte, brzojave, telefone in podobne naprave) določa delovni čas resortni minister sporazumno z ministrom za socialno politiko po zmyslu odredb tega zakona.

V ostalih podjetjih, razen v industrijskih in rudarskih, navedenih v § 1. tega zakona, traja delovni čas od 8 do 10 ur po naravi in teži posla.

Minister za socialno politiko določi sporazumno z ministrom za trgovino in industrijo po zaslišanju trgovskih, industrijskih, obrtniških in delavskih zbornic v šestih mesecih, ko stopi ta zakon v veljavo, z uredbo delovni čas za vsako kategorijo tukaj označenih podjetij. V onih podjetjih, kjer se določi delovni čas z 8, odnosno 9 urami na dan, se sme, po sporazumu med delodajalcem in delavci, delovni čas podaljšati kot prekočasno delo še za 1, odnosno 2 uri na dan. Pismeni sporazum o tem mora delodajalec po občinskem predstojništvu (opštinskem sodu) vročiti pristojnemu nadzornemu oblastvu najkasneje do tedaj, ko se prične prekočasno delo.

§ 7.

V delovni čas se ne všteva odmor med delom samim, ki je določen z zakonom, pogodbo ali običajem za posamezna podjetja ali za posamezne kategorije podjetij.

§ 8.

Delovni čas se sme podaljšati samo izjemoma, in sicer:

1.) V podjetjih, ki morajo po naravi svojega posla ali pa v javnem interesu delati v izmenah neprestano in v katerih sme delati pomožno osebje tudi preko maksimalnega delovnega časa; toda število delovnih ur nikakor ne sme prekoračiti 60 ur na teden. Ta presežek dela se plačuje kot prekočasno delo.

2.) V podjetjih, ki delajo z izmenami, toda občasno prekinjajo delo, in v katerih sme delati pomožno osebje tudi preko 8, 9, odnosno 10 ur na dan, odnosno 48, 54 ali 60 ur na teden; vendar ne sme njih povprečni delovni čas v treh ali manj tednih presežati 8, 9, odnosno 10 ur na dan, odnosno 48, 54 ali 60 ur na teden.

3.) Če to izrečno zahtevajo razlogi višje sile ali nenadne potrebe, ki se ne javljajo periodično, in sicer zato, da se odpravijo eventualne zapreke za normalno funkcioniranje posameznih podjetij. V teh primerih morajo lastniki podjetij najkasneje v 24 urah od trenutka, ko je nastopila ta eventualnost, o tem poročati pristojnemu oblastvu s pripombo, kdaj je nastopila dotična zapreka in kdaj je prestala.

4.) Če se na osnovi običaja ali dogovora med pomožnim osebjem in lastnikom podjetja dela v podjetju en dan ali več dni v tednu manj nego 8, 9, odnosno 10 ur na dan, se sme v njem druge dni v tednu delati preko 8, 9, odnosno 10 ur na dan; toda ta podaljšava ne sme nikoli trajati več nego 1 uro na dan, niti ne sme presežati števila predhodno opuščanih delovnih ur.

5.) Pri poslih, ki se morajo neizbežno izvrševati, da se zavaruje normalni začetek in konec dela v posameznih podjetjih (čiščenje delavnic, čiščenje in pripravljanje kotlov, strojev itd.). V ta namen se smejo posamezni delavci v posameznih podjetjih pridrževati na delu tudi preko maksimalnega delovnega časa; toda to prekočasno delo ne sme nikoli trajati več nego 2 uri na dan. Ta presežek dela se plačuje kot prekočasno delo.

Kateri so ti posli, za katere veljajo predpisi tega odstavka, predpisuje minister za socialno politiko s posebnimi pravilniki, bodisi za vsako vrsto podjetij posebe, bodisi za posamezne njih skupine, in sicer po zaslišanju pristojnih zbornic.

6.) Če je to neizogibno potrebno, da se prepreči kvarjenje materiala, ki se uporablja pri proizvodnji. V tem primeru se sme podaljšati delo največ za 2 uri na dan, in sicer največ za 35 dni na leto, o čemer mora lastnik podjetja naknadno poročati pristojni inspekciji dela; ta presežek dela se plačuje kot prekočasno delo.

7.) Če to neizogibno zahteva razvoj poslov v posameznih podjetjih. V tem primeru smejo pristojna oblastva dovoliti, da se v posameznih podjetjih ali v posameznih njih oddelkih podaljša delovni čas za 2 uri na dan, največ za 4 tedne. Na ponovno prošnjo se sme ta dovolitev podaljšati največ še trikrat po 4 tedne v enem koledarskem letu.

8.) Pri podjetjih, ki delajo izključno sezonsko in ki so izpostavljena atmosferskim vplivom, je delovni čas svoboden z omejitvami, ki jih sme

predpisati minister za socialno politiko sporazumno z ministrom za trgovino in industrijo.

O vloženi prošnji za podaljšavo delovnega časa morajo odločiti pristojna oblastva najkasneje v petih dneh od dne vložitve.

Dokler se ne izdado te odločbe, ne smejo lastniki podjetij samovoljno podaljševati delovnega časa.

§ 9.

Odredbe prednjega paragrafa ne veljajo za mladostne delavce pod 16 leti, ki ne smejo biti nikoli zaposleni dalje nego 8 ur na dan; minister za socialno politiko pa sme za izvestne kategorije del, ki jih določijo sporazumno s pristojnimi ministri ali zbornicami, omejiti delovni čas za mladostne delavce pod 16 leti tudi pod 8 ur na dan, odnosno 48 ur na teden.

§ 10.

Vsako prekočasno delo morajo lastniki podjetij plačevati najmanj s 50 % višje od rednega.

Pri akordantih se smatra za normalno plačo ene ure 48., 54. ali 60. del povprečnega tedskega zaslužka.

b) Odmor.

§ 11.

Dokler traja delo, se mora pomožnemu osebju čez vsakih 8 ur dela dajati odmor vsaj 1 ure. Če se opravlja delo na odprtem prostoru, pod neposrednim vplivom solčnih žarkov, mora znašati ta odmor poletni najmanj 2 uri.

§ 12.

Ob nedeljah je prepovedano vsako delo pomožnemu osebju v vseh podjetjih, navedenih v § 1. tega zakona.

Kljub tej odredbi sme odrediti minister za socialno politiko tudi drug dan odmora za posamezna podjetja in posamezne obrate, če to zahtevajo tri četrtine pomožnega osebja v dotičnem podjetju.

Ob teh dneh se mora zagotoviti pomožnemu osebju neprekinjen odmor najmanj 36 ur, če je en dan praznik, odnosno 60 ur, če sta dva dni praznika drug za drugim.

Za ostale praznike se prepisuje svobodnemu sporazumu delodajalcev in delavcev, da določijo, kdaj naj se dela in kdaj ne, kakor tudi, koliko časa naj ob teh dneh traja prekinitev vsakega dela.

§ 13.

Kdaj je odpirati in zapirati obrate v posameznih krajih, odloča po zaslišanju pristojnih profesionalnih organizacij minister za socialno politiko ali pa oni organ, na katerega prenese minister to pristojnost.

§ 14.

Odredbe prvega odstavka § 12. ne veljajo:

1.) Za podjetja, v katerih je delo po naravi njih posla neprekinjeno. Katera so ta podjetja, odloča ministrstvo za socialno politiko po zaslišanju pristojnih zbornic.

2.) Za kavarniške, gostilničarske, hotelske, fotografske, pogrebne obrate, v katerih sme delati pomožno osebje po ves dan tudi ob prednjih dneh; za pekovske, mesarske, brivske, cvetičarske obrate, za obrate z življenskimi potrebščinami, za trafikantske obrate in obrate za prodajanje časnikov, v katerih sme delati pomožno osebje dopoldne ob prej navedenih dneh.

3.) Minister za trgovino in industrijo sme sporazumno z ministrom za socialno politiko dovoliti z uredbo, da smejo biti trgovski obrati v občinah, ki imajo manj nego 10.000 prebivalcev, na dan odmora odprti največ 2 uri; toda lastniki teh trgovskih obratov morajo dajati pomožnemu osebju primeren odmor med tednom.

Lastniki prednjih podjetij, katerih pomožno osebje je bilo popolnoma ali deloma zaposleno ob prednjih dneh občega odmora, pa morajo dajati temu osebju primeren odmor med tednom. A lastniki podjetij, navedenih v 1. odstavku tega paragrafa, morajo zagotoviti svojim delavcem vsaj vsak tretji teden odmor na nedeljo ter jim dati poleg tega vsako leto zaradi odmora dopust najmanj toliko dni, kolikor so jih bili v minulemu letu zaposleni ob nedeljah.

§ 15.

Razen podjetjem, navedenih v prednjem paragrafu, se sme delo ob dneh, navedenih v prvem odstavku § 12. tega zakona, dovoliti samo še:

1.) če je to vsled nenadne potrebe (višja sila) neizogibno potrebno ali če se morajo izvestni posli v javnem interesu izvršiti in vršiti;

2.) če se mora na enem izmed teh dni izvršiti inventariziranje podjetja, predpisano z zakonom;

3.) če gre za čiščenje in vobče za vzdrževanje delavnic in prostorov podjetja v dobrem stanju kakor tudi za vse one posle, od katerih sta zavisni redno delo in varnost v podjetju, kolikor je te posle nemogoče dovrševati ob delavnikih;

4.) če gre za neizogibno potrebne posle, da se prepreči kvarjenje sirovin ali predelkov v podjetjih, kolikor se ti posli ne bi mogli izvrševati ob delavnikih;

5.) če je to neizogibno potrebno, da se spravijo v pravilno stanje instalacije posameznih podjetij.

V vseh teh primerih morajo lastniki podjetij še prihodnji dan poročati pristojni inspekciji dela.

Toda lastniki podjetij morajo dajati svojemu osebju primeren odmor med tednom.

§ 16.

Odredbe §§ 14. in 15. ne veljajo za mladostne delavce pod 18 leti vobče, katerim se mora dajati ob dneh, navedenih v § 12. tega zakona, brezpogojno in brez izjeme popoln odmor.

c) Nočno delo žensk in mladostnih delavcev.

§ 17.

Ženske brez razlike starosti in mladostni delavci pod 18 leti se ne smejo zaposlovati ponoči v podjetjih, navedenih v § 1. tega zakona.

§ 18.

Od tega se sme odstopiti za odrasle ženske in mladostne delavce od 16. do 18. leta samo:

a) ob višji sili, ko je neizogibno treba podjetje oteti nenadne nevarnosti ali večje škode;

b) če se dela s sirovinami, ki se rade kvarijo, če jih je neizogibno treba obvarovati neizbežne pokvare, in sicer največ 30krat na leto;

c) ob neizogibni višji državni potrebi.

V primerih pod a) in b) morajo lastniki podjetij najkasneje v 24 urah, ko nastopi ta eventualnost, o tem poročati pristojni inspekciji dela; primere pod c) pa določa samo ministrstvo za socialno politiko.

§ 19.

Izraz «noč» znači razdobje najmanj 11 neprekinjenih ur, v katero mora spadati čas od 10. ure zvečer do 5. ure zjutraj.

V pekarnah, v katerih je nočno delo prepovedano, se smatra izjemoma, da mine noč ob 4. uri zjutraj.

d) Minimum starosti za sprejemanje otrok v delo.

§ 20.

Otroci pod 14. letom ne smejo biti zaposleni v podjetjih, navedenih v § 1. tega zakona.

Od tega se izvzemajo strokovne šole, ki se ne smatrajo za podjetja v zmislu tega zakona, če so jih odobrila pristojna oblastva in če so pod njih nadzorstvom.

d) Register pomožnega osebja.

§ 21.

Da se nadzira izvrševanje odredb §§ 17. do 20. tega zakona, morajo vsi lastniki podjetij, navedenih v § 1. tega zakona, voditi register vseh oseb, ki so zaposlene v njih podjetjih, razvrščenih v skupine po starosti: do dovršenega 16. leta, do dovršenega 18. leta in preko 18. leta starosti, z oznako rojstnega leta in s točno oznako ur, odkdaj in dokdaj traja njih delo, s točno oznako, kdaj so bile prekočasno zaposlene. Te registre morajo imeti lastniki podjetij javno razgrnjene na lahko pristopnem in vidnem kraju v prostorih svojega podjetja, ako pa se to opravlja na odprtem prostoru, pred pisarno dotičnega podjetja.

e) Delo žen pred porodom in po porodu.

§ 22.

Ženam porodnicam je prepovedano vsako delo v podjetjih, navedenih v § 1. tega zakona, za čas dveh mesecev pred porodom in dveh mesecev po porodu.

Istotako imajo žene porodnice pravico, ustaviti vsako delo v podjetju, v katerem so zaposlene, čim dokažejo z zdravniškim izprijčevalom, da jim je pričakovati poroda v dveh mesecih.

Dokler traja vse bolovanje v zvezi z njih porodom, prejemaajo porodnice v mejah zgoraj določenih štirih mesecev vse pomoči, ki jim pripadajo po odredbah zakona o zavarovanju delavcev zoper bolezni.

§ 23.

Porodnic, katerih bolezensko stanje bi trajalo tudi preko dveh mesecev po porodu, ne smejo njih delodajalci odpustiti, dokler popolnoma ne ozdravijo, ako ne bi to trajalo več nego leto dni od dne njih poroda.

§ 24.

Lastniki podjetij morajo omogočati ženam materam, da o pravem času doje svojo deco. V ta namen mora vsak lastnik podjetja materam, ki same doje svojo deco, poleg rednega odmora dovoljevati tudi poseben odmor za dojenje njih dece, in sicer:

1.) če je dete v materinem stanovanju, do 30 minut čez vsakih 4 do 5 ur dela ali

2.) če je dete v dečjem zavetišču podjetja, kjer mati dela, 15 minut čez vsakih 4 do 5 ur dela. Zaradi teh odmorov se ne sme dotičnim materam nikakor skrajševati redni odmor, niti se jim ne sme zaradi tega prikrajševati njih meza.

§ 25.

Za ženo se umeva v tem primeru vsako žensko bitje brez razlike let, zakonskega stanja (omogućena ali ne) in narodnosti, za dete pa vsako dete brez razlike, zakonsko ali nezakonsko.

f) Dečja zavetišča.

§ 26.

V vseh industrijskih podjetjih, kjer dela več nego 100 delavcev, med katerimi jih je vsaj 25 z malimi otroki, katerih nimajo v času, ko delajo v podjetju, komu doma prepuščati v varstvo, morajo lastniki podjetij v neposredni bližini podjetja napraviti posebna dečja zavetišča, kjer se, dokler traja delo v podjetju, čuvajo otroci delavcev prednje kategorije.

§ 27.

V ta namen morajo lastniki teh podjetij poskrbeti za primerne prostore in za opremo, potrebno za taka zavetišča, istotako pa tudi nastaviti potrebno osebje, ki oskrbuje in čuva otroke v njih. Vse stroške za ustanovitev in vzdrževanje teh zavetišč morajo trpeti lastniki podjetij sami.

§ 28.

Nova podjetja, o katerih je mogoče še pred njih ustanovitvijo približno vedeti, da bodo že ob začetku svojega dela spadala pod obveznosti, omenjene v členu 26. tega zakona, morajo, ko vložijo prošnjo za odobritev naprave podjetja samega, istočasno predložiti inspekciji dela v vpogled in odobritev tudi načrte dečjih zavetišč, ki jih morajo napraviti v zmislu § 26.

Podjetja, ki že obstoje in ki izpolnjujejo pogoje, navedene v § 26. tega zakona, morajo pričeti z ustanovitvijo dečjih zavetišč, določenih v istem paragrafu, najkasneje v 6 mesecih, ko stopi ta zakon v veljavo.

Preden napravijo zavetišče, morajo svoji pristojni inspekciji dela predložiti načrte v vpogled in v odobritev.

§ 29.

Če so v neposredni bližini podjetij, za katera velja obveznost iz § 26. tega zakona, državna ali druga javna dečja zavetišča, sme pristojna inspekcija dela lastnike dotičnih podjetij oprostiti obveznosti glede naprave lastnih zavetišč, ako se zavežejo, da bodo vse otroke svojih delavcev, ki bi imeli v zmislu § 26. tega zakona pravico do oskrbe v zavetiščih, ob svojih stroških stalno nameščali v dotičnih državnih ali javnih zavetiščih.

Če se ugotovi, da lastniki podjetij ne izpolnjujejo vestno te svoje obveznosti, ali da iz kakršnegakoli razloga ni več mogoče uporabljati državnih ali drugih javnih zavetišč za otroke delavcev posameznih podjetij, stopijo za lastnike dotičnih podjetij iznova v veljavo obveznosti, predpisane v § 26. tega zakona.

g) Higijenski pogoji za delo.

§ 30.

Pomožno osebje sme biti zaposleno v podjetjih (obratih), navedenih v § 1. tega zakona, samo, če niso prostori, v katerih se dela, nevarni za njegovo zdravje in življenje vobče.

Če so lastniki podjetij zavezani, dajati svojemu pomožnemu osebju tudi stanovanje, smejo uporabljati pomožno osebje za delo samo, ako mu prekrbe tudi popolnoma zdrava stanovanja.

Vsa podjetja, ki ne izpolnjujejo pogojev prednjega odstavka, morajo najkasneje v enem mesecu po opozoritvi pristojnih oblastev ali izpolniti pogoje, katere jim postavijo ta oblastva v zmislu predpisa prednjega odstavka, ali pa razpustiti vse svoje pomožno osebje.

Kateri prostori in katera stanovanja ne ustrezajo zahtevam prvega odstavka tega paragrafa, to določajo pristojne inspekcije dela na osnovi mnenja strokovnih organov in občil navodil, ki jih bodo dobivale v tem pogledu od ministrstva za socialno politiko.

§ 31.

Lastniki podjetij morajo skrbeti:

1.) da se vzdržujejo delovni prostori, stroji, orodje in material tako, da je zdravje in življenje delavcev zavarovano.

Stroji in strojni deli, ki se jih je nevarno dotikati, morajo biti stalno zatvorjeni;

2.) da se delavnice dobro razsvetlujejo, vzdržujejo čiste, zračijo in da so opremljene s sredstvi zoper požar;

3.) da niso prostori za delo in stanovanje z delavci prenapolnjeni;

4.) da se vzdržuje v prostorih podjetja red in npravnost, zlasti če delajo moški in ženske skupaj. Tvorniške zgradbe, kjer delavci obedujejo, morajo imeti prostore, kjer se delavci lahko umivajo in obedujejo, in sicer posebne za moške in posebne za ženske; tudi ti prostori morajo ustrezati higien-skim pogojem;

5.) da niso uporabljane sirovine ali izdelano blago okužene, tako da se s tem ne ogroža življenje in zdravje delavcev.

§ 32.

Lastniki industrijskih podjetij, v katerih dela najmanj 100 delavcev in ki so najmanj 3 km daleč od mestne periferije, morajo ob svojih stroških napraviti in vzdrževati:

1.) ambulatorij za nujno pomoč obolelim in poškodovanim delavcem;

2.) potrebno število stanovanj za nastanitev delavskega osebja dotičnih podjetij;

3.) kuhinjo, da dobiva delavsko osebje dotičnih podjetij poceni hrano.

Trenutno ambulantno pomoč morajo dajati podjetja, navedena v prednjem odstavku, svojemu osebju brezplačno ob svojih stroških.

Cene stanovanjem in hrani določajo pristojne inspekcije dela po zaslišanju krajevnih občinskih oblastev; zoper njih odredbo se smejo interesenti pritožiti na ministrstvo za socialno politiko.

§ 33.

Ministrstvo za socialno politiko predpiše pogoje, ob katerih se smejo mladostni delavci pod 18 leti in ženske vobče zaposlovati v podjetjih, ki se smatrajo z ozirom na narav svojega posla za nezdrava. Če se mu zdi to primerno, sme tudi popolnoma prepovedati njih zaposlovanje v njih podjetjih.

§ 34.

Ministrstvo za socialno politiko sme vobče prepovedati uporabljanje vsake delovne moči v podjetjih, kjer se dela s sirovinami, o katerih ugotove strokovni organi tega ministrstva in ministrstva za trgovino in industrijo, da so nevarne za življenje in zdravje delavskega osebja vobče in da jih ni neizogibno treba uporabljati v dotični vrsti proizvodnje.

Istotako sme omejevati, pa tudi popolnoma prepovedovati nočno delo pomožnega osebja v onih podjetjih, o katerih bi ugotovilo sporazumno z ministrstvom za trgovino in industrijo in pristojnimi zbornicami, da ni v njih nočno delo neizogibno potrebno, kakor v pekarnah in drugih podjetjih.

h) Pravica združevanja delavcev.

§ 35.

Pomožno osebje (delavci), ki dela v podjetjih, navedenih v § 1. tega zakona, se sme združevati v specialna društva za zaščito svojih ekonomskih, kulturnih in moralnih interesov.

Ta društva sme ustanavljati pomožno osebje (delavci) po poklicih ali brez ozira na poklic; istotako jih sme združevati v krajevne in oblastne zveze.

Včlanjeno v ta društva sme biti samo pomožno osebje (delavci), ki je zaposleno v podjetjih, navedenih v § 1. tega zakona, brez ozira na spol in starost.

Tretji oddelek.

Delavske zbornice.

§ 36.

Za razredna predstavništva delavcev in nameščencev (mesečarjev) na ozemlju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev veljajo delavske zbornice, in sicer:

- 1.) za Srbijo s sedežem v Beogradu;
- 2.) za Južno Srbijo s sedežem v Skoplju;
- 3.) za Črno goro s sedežem v Podgorici;
- 4.) za Hrvatsko in Slavonijo s sedežem v Zagrebu;
- 5.) za Slovenijo s sedežem v Ljubljani;
- 6.) za Bosno in Hercegovino s sedežem v Sarajevu;
- 7.) za Dalmacijo s sedežem v Splitu;
- 8.) za Vojvodino s sedežem v Novem Sadu.

Za delavca ali nameščenca (mesečarja) v zmislu tega zakona se smatra vsakdo, brez razlike spola, ki daje svojo telesno ali duševno delovno moč v službo tretjim osebam, bodisi za nagrado, bodisi zaradi lastnega izučevanja, kolikor ni ta služba javnopravnega značaja.

Minister za socialno politiko sme po razmerju administrativne razdelitve države izpremeniti območje posameznih delavskih zbornic.

§ 37.

Naloga delavskih zbornic je, ščititi ekonomske, socialne in kulturne interese vseh delavcev in nameščencev na ozemlju svojega območja. Zlasti pa:

1.) podajajo poročila, mnenja in predloge pristojnim državnim in samoupravnim organom o ureditvi delovnih razmerij med delodajalci in delavci in o vprašanih delavskega zavarovanja, delovnih trgov, delavskih stanovanj, socialne higiene, delavske prehrane, prosvete in o vseh ostalih vprašanih, ki se direktno ali indirektno dotikajo interesov delavcev in nameščencev;

2.) stremijo za tem, da državna in samoupravna oblastva pravilno izvršujejo veljavne zakone in naredbes, ki se tičejo interesov delavcev in nameščencev, in da po potrebi pošiljajo potrebne vloge pristojnim oblastvom;

3.) oddajajo mnenja o ustanavljanju in organizaciji javnih naprav za pospeševanje obrta, trgovine in prometa, kolikor se to dotika interesov delavcev in nameščencev;

4.) posredujejo pri sklepanju kolektivnih pogodb kakor tudi pri poravnavanju sporov med delavci in nameščenci (mesečarji) na eni in delodajalci na drugi strani, ako to zažele prizadete stranke ali pristojna državna oblastva;

5.) vodijo statistiko in zbirajo podatke o vprašanih, ki se tičejo delavcev in nameščencev, nadalje podajajo poročila o svojem delovanju ministrstvu za socialno politiko;

6.) zbirajo in hranijo delovne pogodbe, ki so se sklenile v njih območju;

7.) vodijo evidenco o delavskih in strokovnih organizacijah, vzdržujejo stalno zvezo z njimi ter vplivajo na smer njih delovanja;

8.) posredujejo in intervenirajo direktno pri vseh državnih uradih, napravah in delodajalcih, kadarkoli to zahtevajo interesi delavcev in nameščencev;

9.) ustanavljajo in organizirajo naprave po lastni iniciativi za pospeševanje ekonomskega, socialnega in kulturnega položaja delavcev in nameščencev.

§ 38.

Delavske zbornice so pravne osebe, ki smejo na svoje ime pridobivati pravice svojine in nepremičnine, kolikor so jim potrebne za uresničevanje njih nalog, navedenih v prednjem paragrafu, kakor tudi prevzemati obveznosti, tožiti in biti tožene. Zbornice jamčijo za svoje obveznosti samo s svojo imovino.

Delavske zbornice so samostalna upravna telesa, ki se upravljajo in izvršujejo svoje naloge po odredbah tega zakona in svojega statuta in ki so izključno pod nadzorstvom ministrstva za socialno politiko, katero opravlja to nadzorstvo po svojih posebnih organih.

§ 39.

Delavske zbornice morajo v mejah svojega področja oddajati mnenja in pojasnila vsem državnim

in samoupravnim oblastvom o vseh vprašanih, v katerih se obračajo nanje; z njimi občujejo neposredno.

Državna oblastva morajo vse zakonske naredbes, uredbe in naredbes, ki se direktno ali indirektno dotikajo interesov delavcev ali nameščencev, pošiljati delavskim zbornicam v izjavo, preden se sankcionirajo.

§ 40.

Vsaka delavska zbornica sestoji iz 30 do 60 rednih članov in istotoliko namestnikov, ki se volijo izmed delavcev in nameščencev raznih strok; med njimi morajo biti zastopani tudi nameščenci. Vsi izvoljeni redni člani sestavljajo skupščino (plenium) delavske zbornice. Točno število članov posameznih zbornic se odreja s statutom.

§ 41.

Člane delavskih zbornic volijo delavci in nameščenci brez razlike spola, ki so zavezani zavarovanju zoper bolezen in nezgode in ki so dovršili 18. leto starosti.

Organi zavarovanja zoper bolezni (okrožne in sreske, tvorniške in zadružne blagajne za zavarovanje delavcev, bratovske skladnice, družbene blagajne itd.) morajo dajati delavskim zbornicam na razpolago seznamke vseh oseb, ki so zavezane zavarovanju in ki se vodijo pri njih, z označbo njih starosti.

Glasovanje je tajno ter se vrši z listki po poročnem sistemu.

Podrobni volilni postopek predpišejo zbornice v svojih statutih.

§ 42.

Za člane delavskih zbornic se smejo voliti samo osebe, ki imajo aktivno pravico glasovanja v zmislu § 41. tega zakona ter so poleg tega:

državljeni kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in uživajo vse državljske pravice; ki so dovršile najmanj 25. leto starosti in so nastanjene stalno in neprenehoma najmanj leto dni v območju dotične zbornice.

§ 43.

Člani delavskih zbornic opravljajo svojo dolžnost brezplačno. Vendar pa smejo skupščine odločiti, da se jim dovoli posebna odškodnina za izgubljene mezde, ko opravljajo dolžnost v zbornicah. Člani, ki ne stanujejo na sedežu zbornic, imajo pravico tudi do povračila potnih stroškov. O višini povračila odločajo skupščine zbornic v mejah odobrenih proračunov.

§ 44.

Mandat članov delavskih zbornic traja tri leta.

§ 45.

Mandat članov prestane pred določenim rokom:

- a) s smrtjo;
- b) s prostovoljno odpovedjo;
- c) z izgubo svojstev, navedenih v § 3. tega zakona;
- č) z izgubo državljskih pravic;
- d) z odločbo skupščine v zmislu § 48. tega zakona.

Na izpraznjeno mesto stopi namestnik po vrstnem redu izvolitve.

§ 46.

Organa delavske zbornice sta:

- 1.) skupščina (plenium);
- 2.) upravni odbor.

§ 47.

Skupščine delavskih zbornic odločajo o nastopnih predmetih:

- a) volijo člane upravnega odbora;
- b) izdelujejo in izvršujejo izpremembe in dopolnitve v statutih in poslovnih zbornic;
- c) volijo tajnike zbornic, določajo višino njih plač;
- č) ustanavljajo višino odškodnin v zvezi s § 43. tega zakona;
- d) odobravajo letne proračune zbornic;
- e) preizkušajo in odobrujejo letne zaključne račune in letna poročila upravnih odborov;
- f) sklepajo o raznih vprašanih in predlogih, ki jih vročajo v pretres upravnih odbori ali posamezni člani zbornic;
- g) volijo izmed sebe posebne odbore za proučevanje delavskih vprašanj, bodisi po lastni inicia-

tivi, bodisi na poziv državnih in samoupravnih oblastev.

§ 48.

Vsi člani delavskih zbornic se morajo redno udeleževati skupščinskih sej ter vestno izvrševati naloge, katere jim te poverjajo v mejah svojega področja. Člane, ki ne pridejo trikrat zaporedoma neopravičeno na skupščinske seje ali se težko pregreše zoper svoje dolžnosti proti skupščini, sme skupščina razrešiti njih dolžnosti.

Zoper tak sklep se smejo razrešeni člani v 14 dneh od dne, ko se jim priobči razrešitev, pritožiti na ministrstvo za socialno politiko.

§ 49.

Skupščine delavskih zbornic odločajo v sejah, ki se sklicujejo po potrebi. Skupščinske seje sklicujejo pismeno predsedniki zbornic, bodisi po lastni iniciativi, bodisi na zahtevo vsaj polovice članov. Če pa predsedniki zbornic ne ugone želji polovice članov za sklic skupščine, smejo sklicati skupščino dotični člani sami; v tem primeru izvoli skupščina svojega predsednika.

V sklicu mora biti označen dnevni red skupščine.

Če skupščine to izrečno odločijo, smejo razpravljati v svojih sejah tudi o predmetih, ki niso na dnevnem redu. O skupščinskih razpravah se mora voditi zapisnik, v katerem je točno navesti imena vseh prisotnih članov, potek razpravljanja v sejah, uspeh posameznih glasovanj in vsebino posameznih sklepov.

Zapisnik podpisujeta predsednik in zapisnikar skupščine. Vsak član ima pravico zahtevati, da se njegovo mnenje, ki ga je zastopal v skupščini, vpiše v zapisnik.

Skupščinske seje so praviloma javne. Izjema niso javne, če zahteva večina prisotnih članov, da morajo biti tajne.

O predmetih, ki se nanašajo na proračune zbornic, je dopustno odločati samo v javnih sejah.

Zbornice morajo o sklicu skupščinskih sej pravočasno poročati pristojnemu nadzornemu oblastvu, ki sme nanje poslati svoje predstavnike.

§ 50.

Skupščine odločajo polnoveljavno, ako je na njih prisotnih več nego polovica članov. Če ne pride k prvi seji zadostno število članov, se sme vršiti čez tri dni druga seja s toliko člani, kolikor jih pride k njej, o čemer je vse prisotne takoj obvestiti, in sicer one, ki so na sedežu zbornice, pismeno, one, ki niso na dotičnem sedežu, pa brzojavno.

Skupščine odločajo z večino glasov. Ob enakem številu glasov se smatra predmet za odklonjenega.

§ 51.

Delavskim zbornicam načelujejo upravni odbori kot njih izvrševalni organi, katerih člani morajo biti iz krajev, kjer so sedeži zbornic.

Člani upravnih odborov in njih namestniki so osebe, ki jih skupščine zbornic nalašč izvolijo za to in ki morajo biti izvoljene izmed najvažnejših strok, zastopanih v območju posameznih zbornic; med njimi morajo biti zastopani tudi predstavniki nameščencev.

Člani upravnih odborov volijo izmed sebe predsednika, podpredsednika in blagajnika.

§ 52.

Upravni odbori rešujejo one predmete, ki spadajo v njih področje, v skupnih sejah. Izvestno število poslov pa smejo prenesti na predsednike, a ti jim morajo naknadno poročati o svojem delovanju.

Seje upravnih odborov so redne in izredne. Redne seje se vrše vsaj enkrat na mesec, izredne pa po potrebi ali kadar to zahteva vsaj polovica članov. Seje sklicuje predsednik, ki jim obenem predseduje.

§ 53.

Upravni odbori odločajo polnoveljavno, če je pri sejah prisotnih več nego polovica članov. Če se prva seja ne more vršiti zaradi nezadostnega števila prisotnih članov, se sme čez dva dni sklicati druga seja, ki se vrši brez ozira na število prisotnih članov. V tem primeru je treba to okolnost izrečno naglasiti v vabilu.

Upravni odbori sklepajo z večino glasov. Ob enakosti glasov se smatra predmet za odklonjenega.

§ 54.

Upravni odbori imajo to-le nalogo:

- sestavljajo predloge in poročila za skupščino;
- predlagajo imenovanje tajnikov;
- postavljajo in odpuščajo vse administrativno osebje zbornic, razen tajnikov, določajo višino njegovih nagrad ter odredijo področje njegovega poslovanja;
- nadzirajo vse osebje zbornic ter izvršujejo disciplinaro oblast zoper nje;
- razpolagajo z vsemi denarnimi sredstvi zbornic v mejah pooblastil, prejetih od skupščin;
- odredijo člane za sodelovanje pri reševanju sporov med delavci in delodajalci, pri sklepanju kolektivnih pogodb in izvajanju raznih anket;
- odločajo o vseh važnejših tekočih poslih;
- izvršujejo skupščinske sklepe;
- oddajajo mnenja o vseh predmetih ter opravljajo vse posle, ki niso izključno dodeljeni v pristojnost skupščin.

§ 55.

Člani upravnih odborov delavskih zbornic so odgovorni za vestno in pravilno opravljanje dolžnosti, ki so jim poverjene; v tem pogledu veljajo zanje odredbe § 48. tega zakona.

§ 56.

Predsedniki delavskih zbornic so njih administrativni šefi in obenem njih edini polnopravni predstavniki proti tretjim osebam. Izvršujejo te-le posle:

- sklicujejo seje upravnih odborov in seje skupščine ter določajo njih dnevni red;
- predsedujejo sejam skupščin in upravnih odborov;
- dajo direktivo za vodstvo vse administracije zbornic in kontrolirajo njih izvajanje;
- izvršujejo v imenu upravnih odborov sklepe skupščin in upravnih odborov, za katerih točno izvršitev so osebno odgovorni.

§ 57.

Predsednik s tajnikom podpisuje vso korespondenco zbornice. Korespondenco manjšega pomena sme podpisovati tudi tajnik sam. Podrobnosti o tem se predpišejo s statutom.

Kadarkoli je predsednik zbornice zadržan ali odsoten, ga nadomešča v dolžnosti podpredsednik, ako pa je ta odsoten, najstarejši član, ki ga odredi upravni odbor. Ako se mesto predsednikovo, podpredsednikovo ali mesto katerega izmed ostalih članov definitivno izprazni, se popolnijo ta mesta izmed namestnikov, člani upravnega odbora pa izvolijo novega predsednika ali podpredsednika.

§ 58.

Delavske zbornice volijo po enega stalnega plačanega tajnika, ki ne smejo biti hkrati člani upravnega odbora. Za tajnika delavske zbornice smejo biti izvoljeni prvenstveno samo oni, ki so dovršili pravno fakulteto in ki so poleg tega popolnoma vešč vsem granam socialne politike.

Tajnikom je dolžnost, voditi vso administracijo zbornic v zmislu nalogov, prejetih od predsednikov, kakor tudi služiti za strokovne svetovalce predsednikom in upravnim odborom pri opravljanju njih dolžnosti.

Izvolitvi tajnikov je treba potrditve ministra za socialno politiko.

Tajniki zbornic imajo pravico, prisostvovati vsem sejam upravnega odbora s posvetovalnim glasom, kolikor se v njih ne rešujejo vprašanja, ki se tičejo njih osebno. V sejah upravnega odbora poročajo o vprašanjih, ki so na dnevnem redu, ter dajo vsa pojasnila, ki jih zahtevajo od njih posamezni člani uprave.

§ 59.

Podrobne odredbe o vodstvu zbornic se predpišejo z njih statuti.

Statuti morajo obsežati nastopne odredbe:

- o načinu, kako se volijo člani zbornice in njih namestniki;
- o pravicah in dolžnostih, ki jih imajo predsedniki, člani upravnih odborov in osebje zbornic;
- o načinu, kako se volijo člani upravnega odbora, kakor tudi o glasovanju v sejah skupščin in upravnih odborov;
- o načinu, kako se izpreminjajo statuti;

5.) o sestavljanju in odobravanju letnega proračuna in zaključnega računa;

6.) o sestavi in poslovanju upravnih odborov in o dolžnostih njih članov;

7.) o nabavljanju denarnih sredstev za kritje izdatkov zbornic (§ 62.).

Statute in njih izpremembe morajo usvojiti skupščine zbornic. V veljavo stopajo šele, ko jih odobri ministrstvo za socialno politiko.

§ 60.

Razen statotov morajo imeti delavske zbornice tudi svoje poslovničke, ki obsežajo odredbe o notranjem poslovanju skupščine, upravnih odborov in postavljanju in odpuščanju vsega pomožnega osebja.

§ 61.

Skupščine delavskih zbornic smejo voliti izmed sebe posebne odbore za proučevanje predmetov, ki so jim postavljeni za nalogo in o katerih podajajo svoja poročila.

§ 62.

Sredstva za svoje vzdrževanje nabavljajo zbornice iz doklad na osebe, omenjene v § 41., prvem odstavku, tega zakona, in na osnovi skupščinskih sklepov in odobritve ministrstva za socialno politiko.

Ta doklada ne sme presežati 0,5 % zaslužka (mezde), ki služi za osnovo odmeri vplačil za zavarovanje zoper bolezni. Doklado pobirajo organi prednje vrste zavarovanja istočasno z ostalimi vplačili po delodajalcu.

Za pobiranje vplačil in za izdelovanje potrebnih seznamov plačujejo zbornice bolniškim blagajnam posebno odškodnino.

Ministrstvo za socialno politiko sme po izkazani potrebi in kolikor bi to spoznalo za primerno, odrediti zbornicam izvestno letno subvencijo, da jim omogoča čim uspešnejše opravljanje njih poslov.

§ 63.

Upravni odbori delavskih zbornic morajo najkasneje do dne 1. februarja vsakega leta sestaviti proračun o dohodkih in razhodkih za dotično leto ter ga predložiti skupščinam v odobritev.

Ko skupščine odobre proračune, jih morajo upravni odbori takoj po pristojnih komisarijih predložiti ministrstvu za socialno politiko v odobritev.

§ 64.

Delavske zbornice morajo voditi točen pregled vseh dohodkov in razhodkov. Najkasneje 14 dni po preteku vsakega koledarskega leta morajo njih upravni odbori sestaviti zaključne račune za minulo računsko leto ter jih potem predložiti skupščinam v odobritev.

Ko skupščine odobre predložene letne zaključne račune, jih morajo zbornice skupno z letnimi poročili o svojem poslovanju v minulem letu po pristojnih komisarijih predložiti ministrstvu za socialno politiko v vpogled.

§ 65.

Minister za socialno politiko sme po zaslišanju svojih pristojnih organov odrediti razpust zbornic, odnosno njih upravnih odborov, in sicer:

- če se skupščine zbornic in upravni odbori težko pregreše zoper odredbe tega zakona, statotov ali poslovnikov;
- če izstopita ali izgubita članstvo dve tretjini članov upravnih odborov posameznih zbornic.

Če se razpuste upravni odbori, se skličejo najkasneje v enem mesecu od dne priobčitve dotičnih odločb skupščine zbornic, da izvolijo nove upravne odbore; če pa se razpuste skupščine zbornic, se takoj razpišejo nove volitve, tako da je mogoče nove skupščine sklicati najkasneje v treh mesecih po razpustu starih.

Če se v prednjih primerih v določenem roku ne skličejo skupščine zbornic, da izvolijo nove uprave, niti se ne izvrše volitve novih članov zbornic, sme ministrstvo za socialno politiko samo sklicati skupščine, odnosno razpisati dotične volitve.

§ 66.

Dokler se ne izvolijo definitivni člani delavskih zbornic v zmislu odredb tega zakona, je ustanovitičasne delavske zbornice na sedežih in v območjih, označenih v § 36. tega zakona.

Člane teh zbornic imenuje minister za socialno politiko na predlog organizacij delavcev in na-

meščencev iz pokrajin, na katere se razprostira njih območje, in sicer po zaslišanju pristojnih poverjeništev za socialno politiko, kjer so ta poverjenišтва ustanovljena, drugače pa direktno.

Začasne zbornice so v prvi vrsti dolžne, izdelati statute in poslovnike zbornice ter ukreniti vse pripravljalne odredbe, da se čim prej izvolijo člani definitivnih delavskih zbornic.

Začasne delavske zbornice volijo začasno vse potrebne organe, navedene v tem zakonu.

Dokler se ne konstituirajo definitivne zbornice, izvršujejo začasne delavske zbornice razen prednjega vse posle, ki so po tem zakonu dodeljeni v področje delavskih zbornic.

Začasne zbornice pokrivajo vse svoje stroške izključno iz državne subvencije.

§ 67.

Delavske zbornice nadzira ministrstvo za socialno politiko po svojih posebnih komisarijih.

Zbornice pošiljajo vse predloge, vsa poročila in vse prošnje, namenjene ministrstvu za socialno politiko, po pristojnih komisarijih. Skupščine zbornic morajo biti o pravem času prijavljene ministrstvu za socialno politiko, ki sme pošiljati nanje svoje posebne delegate.

§ 68.

S tem zakonom se izpreminjajo odredbe zakona o radnjama (obrnega zakona) z dne 29. junija 1910., ki se nanašajo na organizacijo delavske zbornice v prejšnji kraljevini Srbiji, dokler se ne uvede zakon o obveznem zavarovanju delavcev tudi na tem ozemlju; potem morajo tudi na tem ozemlju stopiti v veljavo odredbe tega zakona.

§ 69.

Vse delavske zbornice na ozemlju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev smejo ustanoviti skupno tajništvo v Beogradu, da opravljajo čim uspešneje svoje posle pri centralnih oblastvih.

§ 69. a.

Delavske zbornice so pri opravljanju svojih poslov oproščene vseh državnih taks.

Četrty oddelek.

Borze dela.

I. del.

§ 70.

Da se pravilno uredi delovni trg vseh vrst delavcev brez razlike spola, se ustanovljajo v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev državne borze dela, in sicer:

- 1.) osrednja borza dela za vso kraljevino s sedežem v Beogradu, in
- 2.) krajevne borze dela v vseh gospodarsko krepkeje razvitih krajih na prednjem ozemlju.

§ 71.

Namen borzam dela je ta-le: Borze dela

- 1.) delujejo na to, da se organizira domači delovni trg;
- 2.) delujejo na to, da se pobija brezdelnost;
- 3.) skrbe za odpošiljanje delavcev;
- 4.) skrbe, če je treba, za njih prehrano, jih nameščajo in jim dajo potnino (viaticum).

§ 72.

Državne borze dela morajo opravljati vse svoje posle brezplačno in nepristransko.

§ 73.

Ob stavkah ali izporih ne opravljajo državne borze dela posredovanja za ona podjetja, v katerih je stavka ali izpor, dokler ni stavke ali izpora v njih definitivno konec.

§ 74.

Državne borze dela so pomožni organi ministrstva za socialno politiko, ki direktno kontrolira njih delovanje ter nosi vsa bremena za njih vzdrževanje.

II. del.

Osrednja borza dela.

§ 75.

Osrednji borzi dela je naloga ta-le: Osrednja borza dela

1.) služi za posredovalni organ med posameznimi lokalnimi borzami dela, da se čim pravilneje porazdeljuje delovna moč na ozemlju njenega območja;

2.) skrbi za ustanavljanje krajevnih borz dela;

3.) nadzira delovanje vseh krajevnih borz dela ter jim daje potrebna navodila, da poslujejo čim racionalneje;

4.) poteza se pri ministrstvu za socialno politiko za vse, česar je treba, da se ščitijo interesi nezaposlenega delavstva;

5.) sestavlja mesečno in letno statistiko nezaposlenosti v vsej naši državi ter jo vroča ministrstvu za socialno politiko v objavljanje;

6.) stalno je v zvezi s podobnimi institucijami v inozemstvu, da zbira potrebne podatke o gibanju delovnega trga v posameznih državah, o načinu podpiranja nezaposlenih delavcev kakor tudi o vseh odredbah, ki se ukrepajo v drugih državah za pobijanje brezdelnosti in za olajševanje položaja nezaposlenih delavcev.

§ 76.

Osrednja borza dela je sestavljena:

- a) iz administrativne direkcije;
- b) iz upravnega odbora;
- c) iz skupščine.

§ 77.

Osrednji borzi dela načeljuje tajnik, ki se mu dodaja v službovanje tudi potrebno administrativno osebje. Tajnik vodi vso administracijo borze ter skrbi, da posluje strogo po odredbah tega zakona in odločbah ministrstva za socialno politiko; referira ministrstvu o delovanju vseh borz dela v državi; nadzira vse osebje tako osrednje borze dela kakor tudi vseh ostalih takih borz v državi ter referira o tem ministrstvu za socialno politiko; nadalje predlaga postavljanje, napredovanje, kaznovanje in odpuščanje osebja pri borzi dela.

§ 78.

Za pomožni organ tajnikov se ustanavlja pri osrednji borzi dela poseben upravni odbor, sestavljen iz 12 oseb, od katerih volijo šest članov prizadeti delodajalci, šest članov pa delavci po svojih pristojnih zbornicah.

Poleg rednih članov se voli istočasno in na isti način enako število namestnikov.

Predsednik tega odbora je oseba iz neprizadetih družabnih vrst, ki ga volijo člani upravnega odbora. Ako je predsednik odsoten od dolžnosti, ga izmenoma nadomeščata podpredsednika po vrsti, kakor to odloči upravni odbor.

§ 79.

Za člane odbora smejo biti izvoljeni samo oni, ki so državljani kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki so neoporečnega vedenja, ki uživajo vse državljanske pravice, ki so dovršili najmanj 25. leto starosti ter stanujejo v Beogradu najmanj leto dni. Volijo se na tri leta; vsako leto izstopi najmanj ena tretjina, in sicer prvi dve leti po zrebu, potem pa po vrstnem redu izvolitve.

Izstopivši člani smejo biti iznova izvoljeni.

Člani upravnega odbora opravljajo svojo dolžnost brezplačno.

§ 80.

Mandat izvoljenih članov odbora poteče tudi pred zgoraj označenim rokom:

- a) s smrtjo;
- b) z izgubo državljanske časti;
- c) s prostovoljnim izstopom;
- č) če neredno ali nevestno opravljajo poverjene dolžnosti.

O prestanku mandata odloča upravni odbor, zoper čigar sklep se sme prizadeti odbornik pritožiti na ministrstvo za socialno politiko.

§ 81.

Upravni odbor osrednje borze dela ima to-le nalogo:

- 1.) voli predsednika;
- 2.) voli dva podpredsednika, in sicer enega izmed delodajalcev, drugega pa izmed delavcev, članov uprave;
- 3.) motri od blizu vse poslovanje osrednje borze dela ter vpliva s svojimi nasveti na smer njene delavnosti;
- 4.) pretresa predloge in poročila, ki jih podaja tajnik borze, ter oddaja svoje mnenje o njih;
- 5.) pošilja ministrstvu za socialno politiko potrebne vloge zaradi čim boljše organizacije poslo-

vanja tako osrednje borze dela kakor tudi vseh ostalih borz;

6.) sodeluje pri sestavljanju proračunov ter kontrolira, ali se pravilno uporabljajo odborski krediti tako osrednje borze dela kakor tudi krajevnih borz;

7.) podaja ministrstvu za socialno politiko predloge za ustanavljanje ali zatvarjanje krajevnih borz dela.

§ 82.

Upravni odbor sklepa v sejah, ki jih skliče predsednik, kadarkoli se za to pokaže potreba, najmanj pa enkrat na mesec.

Upravni odbor sklepa z navadno večino glasov. Ob enakosti glasov se smatra predmet za odklonjenega. Odbor odloča polnoveljavno, ako je v seji prisotna vsaj polovica članov in še en član.

O delu upravnega odbora se vodi poseben zapisnik, ki ga overjajo vsi prisotni člani. V zapisnik se morajo vpisovati tudi vsa ločena mnenja.

Dnevni red sejam določa tajnik borze, ki istočasno referira odboru o vseh vprašanih, katera so na dnevnem redu.

Sklepi upravnega odbora postanejo izvršni šele, ko jih odobri ministrstvo za socialno politiko; tajnik borze jih mora vselej takoj predložiti ministrstvu v vpogled s svojim lastnim mnenjem o njih.

§ 83.

Za širši pomožni organ osrednje borze dela služijo deželne skupščine vseh borz dela v državi, sestavljene iz tajnikov vseh obstoječih borz dela, iz po dveh predstavnikov njih upravnih odborov in iz enega predstavnika ministrstva za socialno politiko. Te skupščine sklicuje predsednik osrednje borze dela najmanj enkrat na leto; sme jih pa sklicevati tudi pogosteje, če to zahteva potreba in če to odobri ministrstvo za socialno politiko.

§ 84.

Naloga tem skupščinam je, pretresati poslovanje vseh borz dela in po osrednji borzi dela podajati ministrstvu za socialno politiko predloge tako o sami organizaciji borz kakor tudi o njih notranjem delovanju.

Predsednik teh skupščin je predsednik upravnega odbora osrednje borze dela, ako pa je zadržan, jim predseduje njegov namestnik.

O delu skupščine se vodi zapisnik, ki ga mora osrednja borza dela takoj po zaključitvi skupščine predložiti ministrstvu za socialno politiko v vpogled in odobritev.

§ 85.

Skupščina sklepa z večino prisotnih glasov. Vsak odposlanec ima pravico samo do enega glasu ter sme glasovati samo osebno.

Predstavniki ministrstva za socialno politiko je samo kontrolni organ ter se zaradi tega ne sme udeleževati sklepanja v skupščini.

Stroški za sklic skupščine obremenjajo proračun osrednje borze dela.

III. del.

Krajevne borze dela.

§ 86.

Za pomožne organe osrednje borze dela je ustanoviti v vseh pridobitno krepkejših središčih kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev krajevne borze dela, ki so pod direktnim nadzorstvom osrednje borze in katerim ta odreja njih okoliš poslovanja.

Krajevne borze dela ustanavlja ministrstvo za socialno politiko na predlog osrednje borze dela.

§ 87.

Krajevne borze dela imajo to-le nalogo:

- 1.) sprejemajo prijave delavcev, ki iščejo dela, in delodajalcev, ki iščejo delavcev, ter posredujejo na osnovi teh prijav med delavci in delodajalci;
- 2.) dajo podporo nezaposlenim delavcem v mejah, določenih s tem zakonom;
- 3.) dajo pri sklepanju delavskih pogodb potrebna pojasnila ter prisostvujejo na zahtevo obeh prizadetih strank njih sklepanju;
- 4.) vodijo pregled vseh obratov in podjetij v svojem okolišu;
- 5.) vodijo pregled o gibanju delovnega trga v svojem okolišu ter pošiljajo o tem poročila osred-

nji borzi dela v zmislu njenih nalogov za nadaljnjo uporabo;

6.) proučujejo vzroke nezaposlenosti v svojem okolišu ter podajajo osrednji borzi dela predloge za njeno pobijanje;

7.) podajajo osrednji borzi dela mesečna in letna poročila o svojem delovanju;

8.) izvršujejo vsa naročila osrednje borze dela.

§ 88.

Krajevne borze dela so sestavljene:

- a) iz administrativne direkcije in
- b) iz upravnega odbora.

§ 89.

Krajevnim borzam dela načeljujejo tajniki, ki se jim daje na razpolago potrebno pomožno osebje.

Tajniki so administrativni šefi krajevnih borz dela ter imajo nalogo, skrbeti za to, da poslujejo krajevne borze dela strogo v zmislu odredb tega zakona in po navodilih osrednje borze dela.

Istočasno so tajniki tudi neposredni šefi vsega podrejenega in administrativnega osebja, o katerem morajo podajati poročila in predloge osrednji borzi dela.

§ 90.

Pri vsaki krajevni borzi dela je ustanoviti za neposredni pomožni organ poseben upravni odbor, sestavljen

1.) iz treh zastopnikov delodajalcev, ki jih volijo prizadete lokalne delodajalske organizacije, in

2.) iz treh zastopnikov delavcev, ki jih volijo krajevne delavske organizacije.

Upravnemu odboru načeljuje predsednik, ki ga izvolijo člani upravnega odbora izmed neprizadetih družabnih vrst.

Poleg rednih članov upravnega odbora se voli istočasno in na isti način enako število namestnikov, ki nadomeščajo posamezne redne člane v dolžnosti, kadar so ti člani odsotni.

Če je predsednik odsoten, ga nadomeščata v dolžnosti podpredsednika, in sicer po vrsti, ki jo odredi upravni odbor.

§ 91.

Za volitev in izstopanje članov upravnega odbora krajevnih borz dela veljajo isti pogoji kakor za člane upravnega odbora osrednje borze dela, določeni v § 80. tega zakona.

§ 92.

Krajevni upravni odbori imajo to-le nalogo:

- 1.) volijo enega predsednika;
- 2.) volijo dva podpredsednika, enega izmed delodajalskih in enega izmed delavskih članov upravnega odbora;
- 3.) oddajajo strokovna mnenja o vseh vprašanih notranjega poslovanja pri krajevnih borzah dela;
- 4.) pošiljajo osrednji borzi dela potrebne vloge zaradi čim boljše organizacije krajevnih borz dela;
- 5.) pomagajo tajnikom sestavljati proračune ter skrbe za pravilno uporabljanje prelimitiranih kreditov;
- 6.) vzdržujejo stalne zveze tako z delavskimi in delodajalskimi organizacijami kakor tudi z vsemi pridobitnimi podjetji v svojem okolišu ter jih izpodbujejo na vzdrževanje čim tesnejše zveze s krajevnimi borzami dela.

§ 93.

Upravni odbori krajevnih borz dela poslujejo na isti način kakor upravni odbor osrednje borze dela, v zmislu predpisov § 82. tega zakona.

§ 93. a.

V krajih, kjer ni krajevnih borz dela, smejo te borze z odobritvijo osrednje borze dela postavljati svoja zastopništva (podružnice), ki opravljajo dolžnost pomožnih organov krajevnih borz dela ter poslujejo po navodilih, katera jim te izdajajo.

§ 93. b.

Občine, v katerih poslujejo krajevne borze dela ali njih zastopništva, podružnice, morajo dajati tem na razpolago potrebne prostore, tako za njih pisarne kakor tudi za zavetišča in kuhinje.

§ 94.

Več krajevnih borz dela se sme sporazumeti ter na podstavi odobritve osrednje borze dela pooblastiti eno izmed njih, da opravlja v izvestnem širšem okolišu nalogo oblastne borze dela na njih skupni račun. V tem primeru opravljajo dotične borze dela to dolžnost poleg svoje ostale redne dolžnosti in za to se jim sme dodeliti posebno osebje.

Uradništvo pri borzah dela.

§ 95.

Uradniki pri borzi dela so državni uradniki, za katere veljajo isti zakonski predpisi kakor za ostale državne uradnike. Postavlja jih ali s predpisom ali z ukazom ministrstvo za socialno politiko.

§ 96.

Tajnik osrednje borze dela sme biti prvenstveno oseba s fakultetno izobrazbo, ki je večša vsem vprašanjem sodobne socialne politike. Za ostale uradnike pri osrednji borzi dela zadošča srednješolska izobrazba.

§ 97.

Tajniki krajevnih borz dela morajo imeti vsaj srednješolsko izobrazbo ter morajo biti večji vsem vprašanjem sodobne socialne politike.

Od tega sme ministrstvo za socialno politiko odstopiti samo pri tajnikih krajevnih borz dela, ki so postali tajniki pred razglasitvijo tega zakona in ki so dokazali pri dosedanjem svojem delu popolnoma sposobnost za dodeljene dolžnosti. Ostalo pomožno osebje pri krajevnih borzah dela mora imeti najmanj tri gimnazijske razrede ali nižjo strokovno šolo.

§ 98.

Administrativno osebje pri državnih borzah dela nadzira ministrstvo za socialno politiko v prvi vrsti po osrednji borzi dela, če je treba, pa tudi direktno po svojih specialnih organih.

Podpore in ugodnosti nezaposlenim delavcem.

§ 99.

Krajevne borze dela dajo v mejah proračunske možnosti podpore v denarju, hrani, prenočišču ali druge vrste, ki jih predpiše ministrstvo za socialno politiko, onim nezaposlenim delavcem, ki se pri njih javijo za delo, pa ga ne morejo dobiti.

Natančnejše odredbe o dajanju prednjih podpor predpiše ministrstvo za socialno politiko s posebnimi pravilniki.

§ 100.

Za strogo izvrševanje predpisov o dajanju prednjih pomoči in za pravilno upravljanje kreditov, ki so odobreni v ta namen, so tajniki krajevnih borz dela osebno odgovorni.

§ 101.

Vse krajevne borze dela smejo izdajati dovolila za polovično vožnjo na vseh državnih in po državi pooblaščenih občilih onim nezaposlenim delavcem, katerim niso mogle dobiti dela v svojem okolišu, če potujejo v druge kraje dela iskat. V krajih, kjer ni krajevnih borz dela ali njih zastopništev (podružnic), izdajajo ta dovolila krajevna samoupravna oblastva.

Natančnejše odredbe o izdajanju teh dovolil predpiše ministrstvo za socialno politiko sporazumno z ministrstvom za promet.

Zaključne odredbe.

§ 102.

Vsak delodajalec kakor tudi vsa državna in samoupravna telesa, ki odpuste naenkrat več nego pet delavcev, morajo to prijaviti najbližji krajevni borzi dela še istega dne po izvršeni odpovedi z označbo njih števila in vrste njih poklica.

Vsa državna in samoupravna oblastva in koncesionirana podjetja morajo nabavljati svojo delovno moč predvsem po borzi dela.

§ 103.

Noben delodajalec ne sme privajati delavcev iz inozemstva, dokler ne dobi za to dovolila od ministrstva za socialno politiko, ki izdaja ta dovolila šele, ko zasliši mnenje dotične krajevne borze dela in pristojnih delavskih zbornic.

Istotako ne sme nihče pribavljati domačih delavcev za njih zaposlovanje v tujih državah brez predhodnega specialnega dovolila ministrstva za socialno politiko, ki določa pogoje, ob katerih se smejo delavci, bodisi individualno, bodisi kolektivno, angažirati na račun inozemskih delodajalcev.

§ 104.

Uradniki pri borzi dela se morajo ob posredovanju delavcev prepričevati sami, ali obstoji v posameznih podjetjih stavka ali izpor. Za vsako kršitev te dolžnosti so dotični organi borz osebno odgovorni ministrstvu za socialno politiko.

§ 105.

V krajih, kjer poslujejo krajevne borze dela ali njih zastopništva (podružnice), kakor tudi v neposredni okolici teh krajev se ne smejo več izdajati dovolila za profesionalne borze dela, čim se tam ustanove državne krajevne borze.

Istotako je najkeseje v enem letu, ko se ustanove državne krajevne borze dela, brez vsake odškodnine zatvoriti vse do tedaj obstoječe privatne profesionalne borze dela dotičnih krajev.

V ostalih krajih smejo poslovati profesionalne borze dela samo, ako imajo za to specialno dovolilo ministrstva za socialno politiko in ako se strogo drže naredb tega ministrstva. Ta dovolila naj ostanejo popolnoma v veljavi samo, dokler se v dotičnem kraju ne ustanove državne borze dela; potem morajo zanje stopiti v veljavo odredbe drugega odstavka tega paragrafa.

§ 106.

Borze dela, ki bi jih ustanovile občine, razne javne korporacije, podporne in dobrodelne družbe ali razredne organizacije, smejo poslovati poleg državnih borz dela.

§ 107.

Vse državne borze dela, ki so že poslovale, preden stopi v veljavo ta zakon, se morajo najkeseje v treh mesecih, ko stopi v veljavo ta zakon, preobraziti skladno z njegovimi odredbami ter o tem takoj poročati osrednji borzi dela.

Borze dela, ki so opravljale, preden stopi v veljavo ta zakon, nalogo oblastnih borz dela, morajo v treh mesecih, ko stopi v veljavo ta zakon, izročiti svojo dolžnost oni krajevni borzi dela, ki jo pooblaste krajevne borze dela v dotični oblasti, da sme opravljati dolžnost oblastne borze dela v zmislu tega zakona. Ako se to pooblastilo ne dá, se morajo najkeseje v istem roku razpustiti.

§ 107. a.

Vse državne borze dela so pri opravljanju svojih poslov oproščene vseh državnih taks.

Peti oddelek.

Delavski zaupniki.

§ 108.

V vseh podjetjih, navedenih v § 1. tega zakona, ima pomožno osebje, ki je zaposleno v njih, pravico, izvoliti svoje zaupnike.

§ 109.

Delavski zaupniki imajo to-le nalogo:

- a) delujejo za zaščito gospodarskih, socialnih in kulturnih interesov delavcev, zaposlenih v podjetjih, ki so navedena v § 1. tega zakona;
- b) vplivajo na vzdrževanje dobrih odnošajev med delavci in njih delodajalci;
- c) sodelujejo pri pripravljanju in izdelovanju kolektivnih delovnih pogodb med delavci in delodajalci;
- č) skrbe, da se delodajalci in delavci strogo drže vseh kolektivnih in individualnih delovnih pogodb;
- d) posredujejo med delavci in delodajalci v sporih, ki izvirajo iz delovnega razmerja, zlasti pa v onih, ki se tičejo mezd (plač), da se taki spori poravnajo izlepa; kjer se jim to ne bi posrečilo in kjer bi zaradi tega pretela stavka, zahtevajo zaupniki posredovanje državnih pristojnih oblastev;
- e) posredujejo pri določanju akordnih tarif, povprečnih in minimalnih zaslužkov, kolikor niso regulirani s kolektivnimi pogodbami, ob sodelovanju delavskih profesionalnih organizacij in delodajalcev, istotako posredujejo pri deljenju akordnega dela;

- f) stremijo za tem, da se strogo uporabljajo vse odredbe, ki jih predpisujejo zakonodajna in administrativna oblastva za zaščito delavcev glede delovnega časa, zdravja, življenja in socialnega zavarovanja, kakor tudi za tem, da obveščajo in podpirajo pristojna nadzorna oblastva v vseh vprašanjih, ki se tičejo uporabljanja veljavnega zakonodajstva o zaščiti delavcev;
- g) stremijo za tem, da se v podjetjih vzdržuje red in disciplina;
- h) podpirajo delavce in delodajalce z nasveti ob izstopu iz dela ali odpustu delavcev iz obrata in stremijo za tem, da se izvestni spori, ki so v zvezi s tem, poravnava izlepa;
- i) sodelujejo po možnosti pri upravi raznih delavskih humanitarnih naprav (zadrugah raznih vrst, raznih društev za medsebojno podpiranje itd.), in sicer v zmislu navodil ministrstva za socialno politiko;
- j) vročajo delodajalcem vloge za izboljšavo organizacije dela v podjetjih.

§ 110.

Ako je podjetje sestavljeno iz več samostalnih oddelkov, sme izvoliti vsak oddelk posebne zaupnike, njih odposlanci pa razpravljajo skupno o vprašanjih, ki se tičejo vseh oddelkov.

§ 111.

Delavski zaupniki se volijo z neposrednim, tajnim glasovanjem po kandidatnih listah (proporčni volilni sistem) in v zmislu navodil, ki jih daje minister za socialno politiko.

Aktivno volilno pravico imajo vsi delavci obojnega spola, ob času volitve zaposleni v podjetju, ki so dovršili 18. leto starosti.

Pasivno volilno pravico imajo ob pogoju, da uživajo državljske pravice, vsi polnoletni in pismeni volilci obojnega spola, zaposleni v podjetju.

§ 112.

Mandat delavskih zaupnikov traja leto dni. Delavski zaupnik, ki je izvrševal svoj mandat v prejšnjem koledarskem letu, se sme iznova izvoliti.

Pred koncem koledarskega leta prestane mandat delavskih zaupnikov še:

- s smrtjo;
- s prostovoljno odpovedjo;
- z izgubo državljskih pravic po polnovejavni sodni odločbi;
- z izstopom iz podjetja;
- zbog težke kršitve dolžnosti, odnosno prekoračitve področja, ako je nastala s tem nevarnost za življenje, zdravje in druge važne interese zaposlenih delavcev ali podjetja. O vprašanju, ali je nastala težka kršitev dolžnosti ali prekoračitev področja, odloči na zahtevo lastnika podjetja ali dveh tretjin zaposlenih delavcev dotičnega podjetja pristojna inspekcija dela, zoper katere odločbo se sme nezadovoljna stranka pritožiti na ministrstvo za socialno politiko.

Izpraznjeni mandat se mora popolniti najkasneje v 14 dneh.

§ 113.

Delavske zaupnike volijo volilni odbori.

V onih podjetjih, kjer so delavci tudi prej volili svoje zaupnike, tvorijo ti zaupniki volilni odbor ter izvedejo nove volitve v zmislu tega zakona.

V onih podjetjih, kjer delavci do sedaj niso volili svojih zaupnikov ali kjer so vsi zaupniki izgubili mandat, izvede volitev poseben volilni odbor. Ta volilni odbor tvorijo najstarejši delavci dotičnega podjetja, katerih število mora biti tolike, kolikršno je število zaupnikov, ki se volijo v dotičnem podjetju. Poznejše volitve zaupnikov izvajajo delavski zaupniki sami, ki jim je potekel mandat.

V področje volilnih odborov spada to-le: Volilni odbori

- 1.) volijo predsednika;
- 2.) sestavljajo volilne liste;
- 3.) razpisujejo volitve (izdajajo razglase), določajo dan in kraj volitev;
- 4.) sprejemajo in rešujejo pritožbe zoper sestavo volilnih list;
- 5.) popravljajo volilne liste;
- 6.) izvršujejo volitve;
- 7.) ugotavljajo in razglašajo uspeh volitev;
- 8.) sprejemajo pritožbe zoper volitve.

§ 114.

Število delavskih zaupnikov se ravna po številu delavcev, ki so zaposleni v dotičnem podjetju, in sicer tako-le:

V podjetju, v katerem je zaposlenih:

- 1.) do 20 delavcev, volijo vsi enega zaupnika;
- 2.) od 21 do 50 delavcev, volijo ti največ tri zaupnike;
- 3.) od 51 do 100 delavcev, volijo ti največ štiri zaupnike;
- 4.) od 101 do 150 delavcev, volijo ti največ pet zaupnikov;
- 5.) od 151 do 450 delavcev, volijo ti največ šest zaupnikov;
- 6.) ako je več nego 451 delavcev, voli vsakih nadaljnjih 50 delavcev po enega zaupnika, toda skupaj ne smejo nikoli voliti več nego 16 zaupnikov.

§ 115.

V podjetjih, v katerih je poleg delavcev zaposlenih več nego 10 nameščencev, smejo tako delavci kakor tudi nameščenci voliti svoje posebne zaupnike, ki opravljajo svoje posle posebe, one posle, ki se tičejo delavcev in nameščencev, pa skupno po poslovniku.

V podjetjih, ki volijo skupno tri ali več poverjenikov, morajo izvoliti enega poverjenika nameščenci.

§ 116.

Zaupniki izdelajo poslovnik za svoje delovanje na podstavi poslovnika, ki ga izda ministrstvo za socialno politiko.

Delavski zaupniki morajo koncem vsakega leta pristojni inspekciji dela predložiti pismeno poročilo o svojem delovanju.

§ 117.

Delavski zaupniki ne dobivajo za svoje delo nobene plače ali nagrade.

Svojo dolžnost opravljajo, kadarkoli je to mogoče, izven določenega delovnega časa.

Kolikor pa se mora njih delovanje po naravi njim odrejenega področja vršiti ob delovnem času, ne smejo delodajalci časa, prebitega v prednjem delovanju, smatrati za čas, ki bi ga delavski zaupniki prebili izven podjetja, in torej tudi ne smejo zaradi tega ničesar odtezati od njih mezd. Pri delavskih zaupnikih, ki se plačujejo od kosa, jim morajo lastniki podjetja čas, ki ga prebijejo v prednji dolžnosti, dokler traja delovni čas v podjetju, vračunati kot efektivno delo v podjetju ter ga jim nagraditi v razmerju njih povprečnega normalnega zaslužka.

§ 118.

O sporih, ki nastajajo med samimi delavci podjetja ali med delavci in njih delodajalci in v zvezi s poslovanjem zaupnikov, odločajo pristojne inspekcije dela, odnosno ministrstvo za socialno politiko.

§ 119.

Delodajalci ne smejo odpuščati niti preganjati delavskih zaupnikov zaradi pravilnega izvrševanja njih dolžnosti po odredbah tega zakona.

Šesti oddelek.

Delavske legitimacije.

§ 120.

Vse pomožno osebje, zaposleno v podjetjih, ki jih navaja § 1. tega zakona, se mora opremiti s posebnimi legitimacijami, katere jim izdajajo občinska oblastva njih stalnega bivališča, ako pa to ni mogoče, občinska oblastva v kraju, kjer so zaposleni. Za organizirane delavce veljajo legitimacije njih strokovnih organizacij. Zunanjo obliko teh legitimacij predpiše ministrstvo za socialno politiko sporazumno z ministrstvom za notranje posle.

Te legitimacije obsežajo nastopne podatke:

- 1.) ime in priimek;
- 2.) dan, leto in kraj rojstva;
- 3.) zakonsko stanje;
- 4.) pri pomožnem osebju pod 16 leti, s čigavo dovolitvijo je delavec vstopil v delo;
- 5.) poklic.

Pomožnemu osebju pod 16 leti se ne smejo izdajati legitimacije brez dovolitve očetove, odnosno varuhove. Ako se taka dovolitev od varuha ne more dobiti, jo sme dati pristojni varstveni sodnik.

Občine morajo voditi o izdanih legitimacijah prednje vrste točen register.

Izdajanje prednjih legitimacij je oproščeno vsakršne takse.

§ 121.

Na zahtevo pomožnega osebja mu morajo lastniki podjetij, navedenih v § 1. tega zakona, ob izstopu iz dela izdajati potrebna potrdila, v katerih ne smejo, ako pomožno osebje tega izrečno ne zahteva, označiti ničesar drugega, ne z besedami ne z znaki, nego to, koliko časa je prebil delavec v delu in s koliko nagrado.

Sedmi oddelek.

Kazni.

§ 122.

V denarju od 50 do 3000 dinarjev, kolikršno je pač podjetje, se kaznuje:

1.) lastnik podjetja, ki ne postopa po odredbi § 8., točki pod 2.); § 15., prvega odstavka, točk pod 1., 2., 4., 5., in drugega odstavka; § 18., poslednjega odstavka tega zakona;

2.) lastnik podjetja, ki ne daje svojemu pomožnemu osebju z zakonom predpisanega odmora v zmislu §§ 11., 12., tretjega odstavka, § 14., poslednjega odstavka, § 15., poslednjega odstavka, § 24. tega zakona;

3.) lastnik podjetja, ki uporablja mladostne delavce pod 16. letom zoper predpis § 9. tega zakona;

4.) lastnik podjetja, ki uporablja mladostne delavce do vštete 18. leta zoper predpis § 16. tega zakona;

5.) lastnik podjetja, ki ne vodi registra v zmislu § 21. tega zakona ali ga vodi neredno;

6.) lastnik podjetja, ki postopa zoper § 117. tega zakona;

7.) lastnik podjetja in samoupravna telesa, ki postopajo zoper predpise § 102. tega zakona.

Ob ponovni kršitvi se kaznujejo lastniki podjetij poleg denarne kazni z zaporom do enega meseca.

§ 123.

V denarju od 100 do 3000 dinarjev, kolikršno je pač podjetje, se kaznuje:

1.) lastnik podjetja, ki dovoli svojemu pomožnemu osebju, delati brez dovolitve pristojnega oblastva preko časa, predpisanega v §§ 6. in 8. tega zakona;

2.) lastnik podjetja, ki krši predpise § 10. tega zakona;

3.) lastnik podjetja, ki uporablja za nočno delo ženske in mladostne delavce pod 18. leti zoper odredbe § 17. tega zakona;

4.) lastnik podjetja, ki uporablja mladostne delavce od 18. leta in ženske zoper § 33. tega zakona;

5.) lastnik podjetja, ki dovoljuje ženam porodicam ali jih sili delati v času, ki jim je to izrečno prepovedano v zmislu § 21., prvega odstavka, tega zakona, ali jim ne dovoljuje ustaviti dela pred porodom v zmislu § 22., drugega odstavka, tega zakona, ali jim prikrajšuje mezde zoper odredbe § 24., poslednjega odstavka, tega zakona in naposled, ki jih odpušča zoper predpise § 23. tega zakona;

6.) lastnik podjetja, ki zaposluje otroke pod 14 leti zoper § 20. tega zakona;

7.) lastnik podjetja, ki ne postopa po predpisih § 26. tega zakona;

8.) lastnik podjetja, ki ne daje svojemu pomožnemu osebju dopustov po predpisih § 8. tega zakona;

9.) lastnik podjetja, ki postopa zoper predpise § 119. tega zakona;

10.) lastnik podjetja, ki privaja inozemsko pomožno osebje brez dovolitve oblastva zoper predpise § 103. tega zakona.

Ob ponovni kršitvi se kaznujejo lastniki podjetij poleg denarne kazni z zaporom do enega meseca.

§ 124.

V denarju od 500 do 5000 dinarjev, kolikršno je pač podjetje, se kaznuje:

1.) lastnik podjetja, ki sili direktno ali indirektno, bodisi osebno, bodisi po svojih organih, svoje pomožno osebje, da dela preko časa, predpisanega v §§ 6. in 8. tega zakona;

2.) lastnik podjetja, ki ne postopa po predpisih §§ 30., 31., 32. in 34. tega zakona;

3.) lastnik podjetja, ki pribavi ob stavki ali izporu potrebno pomožno osebje po borzi dela na

podstavi neresničnih izkazov zoper odredbe § 73. tega zakona;

4.) vsakdo, ki nabira zoper predpise § 103., drugega odstavka, tega zakona domačo delovno moč, bodisi individualno, bodisi kolektivno, na račun inozemskih podjetij brez predhodne dovolitve pristojnih oblastev;

5.) vsakdo, ki ustanavlja privatne borze dela brez dovolitve pristojnega oblastva ali ne zatvori take borze pravočasno zoper odredbe § 105., tretjega odstavka, tega zakona.

Ob ponovni kršitvi se kaznuje lastnik podjetja poleg denarne kazni z zaporom od enega meseca do treh mesecev.

§ 125.

Vse kazni, določene s tem zakonom, izrekajo oblastni inspektorji dela, zoper katerih razsodbe se smejo interesenti pritožiti na ministra za socialno politiko v 14 dneh.

Osmi oddelek.

Zaključne odredbe.

§ 126.

Ta zakon stopi v veljavo z dnem, ko se razglasi v «Službenih Novinah». Ko stopi ta zakon v veljavo, prestanejo veljati vsi zakonski in naredbeni predpisi, ki nasprotujejo temu zakonu, in nastopne uredbe in naredbe o zaščiti delavcev:

1.) uredba o delovnem času z dne 12. septembra 1919.¹;

2.) uredba o izpremembah in dopolnitvah v uredbi o delovnem času z dne 8. aprila 1921.²;

3.) uredba, kako se nadzirajo izvrševanje predpisov uredbe o delovnem času z dne 12. septembra 1919., št. 14.619, z dne 19. marca 1921.³;

4.) uredba o delavskih zbornicah⁴;

5.) naredba celokupne Narodne vlade SHS v Ljubljani glede ustanovitve državne posredovalnice za delo z dne 20. decembra 1918., Ur. l. št. 217/1919.;

6.) naredba celokupne deželne vlade za Slovenijo z dne 14. februarja 1919., Ur. l. št. 369/1919.;

7.) naredba celokupne deželne vlade za Slovenijo o podporah nezaposlencem z dne 30. septembra 1919., Ur. l. št. 679/1919.;

8.) naredba celokupne deželne vlade za Slovenijo z dne 26. septembra 1919., Ur. l. št. 719/1919.;

9.) banska naredba o delavskih zaupnikih z dne 18. februarja 1919., št. 1260;

10.) naredba deželne vlade za Bosno in Hercegovino o uradnih za posredovanje dela z dne 4. aprila 1919., št. 3168/S. P.;

11.) naredba deželne vlade za Bosno in Hercegovino o podpiranju nezaposlenih delavcev z dne 13. aprila 1919., št. 3980/S. P.;

12.) naredba deželne vlade za Bosno in Hercegovino o delavskih zaupnikih z dne 17. aprila 1919., št. 3440/S. P.;

13.) naredba deželne vlade za Bosno in Hercegovino o ureditvi razmerja med delodajalci in delavci z dne 10. februarja 1920., št. 3326/S. P., seznamka uredb ministrstva za socialno politiko št. 21, 22, 28, 50, 63, 65, 67, 68, 81, 83, 84, 85 in 89.

Našemu namestniku ministra za socialno politiko priporočamo, naj razglasi ta zakon in skrbi za njegovo izvrševanje, oblastvom zapovedujemo, naj postopajo po njem, vsem in vsakomur pa, naj se mu pokoravajo.

V Beogradu, dne 28. februarja 1922.

Aleksander s. r.

Videl in pritisnil državni pečat
čuvár državnega pečata,
minister pravde:

dr. L. Marković s. r.

Predsednik ministrskega sveta:

Nikola P. Pašić s. r.

(Podpisi ostalih ministrov.)

¹ Uradni list pod št. 674/1919.

² Uradni list pod št. 111/1921.

³ Uradni list pod št. 108/1921.

⁴ Uradni list pod št. 2571/1921.

Razglasi drugih uradov in oblastev.

Pr VII 61/22—1.

908

Razsodilo.

V imenu Njegovega Veličanstva kralja!

Podpisano sodišče je razsodilo po predlogu državnega pravdnštva:

Vsebina tiskovine «Domoljub» št. 27, izhajajoče v Ljubljani, z dne 5. julija 1922, utemeljuje v članku «Kralja Aleksandra je italijanski kralj odlikoval» v vsem obsegu pregrešek po § 91. b k. z., v članku «Med najvišjimi gospodi» pa ima v vsem obsegu kaznive znake hudodelstva po § 64. k. z.

Po členih 13. in 138. ustave potrjuje sodišče prepoved razširjanja in prodajanja navedene tiskovine, izvršeno po varstvenem oblastvu v Ljubljani, ter odreja, da je uničiti vse izvode te tiskovine.

Deželno kot tiskovno sodišče v Ljubljani,

dne 6. julija 1922.

Pr VII 62/22—1.

909

Razsodilo.

V imenu Njegovega Veličanstva kralja!

Podpisano sodišče je razsodilo po predlogu državnega pravdnštva:

Vsebina tiskovine «Slovenec» št. 149, izhajajoče v Ljubljani, z dne 5. julija 1922, utemeljuje v članku: «Nova sramota Pašičevega režima» v vsem obsegu hudodelstvo po § 65. a k. z.

Po členih 13. in 138. ustave potrjuje sodišče prepoved razširjanja in prodajanja navedene tiskovine, izvršeno po varstvenem oblastvu v Ljubljani, ter odreja, da je uničiti vse izvode te tiskovine.

Deželno kot tiskovno sodišče v Ljubljani,

dne 6. julija 1922.

E 153/22—1.

907

Oklic.

Matiji (Božidaru) Severju, posestniku iz Humna, potem stanujočemu v Dolnji Lendavi št. 59, sedaj neznanega bivališča, je vročiti v izvršilni stvari Slovenske banke, d. d., podružnice v Dolnji Lendavi, zoper njega zaradi 800.000 K s pripadki sklep z dne 30. junija 1922., s katerim se je uvedlo dražbeno postopanje njemu lastnih polovic nepremičnin vl. št. 178, 179 in 180 davčne občine humske in polovice vl. št. 133 davčne občine šalovške.

Ker je bivališče Matije (Božidaru) Severja neznano, se mu postavlja za skrbnika Franc Sever, posestnik v Frankoveih.

Okrajno sodišče v Ormožu, oddelek II.,

dne 30. junija 1922.

St. 2531/22.

3—2

Razpis.

Odda se več mest paznikov v moški kaznilnici v Mariboru.

Rok za vložitev prošnje pri podpisanim ravnateljstvu do dne

10. avgusta 1922.

Obširnejši razpis glej v Uradnem listu 73.

Ravnateljstvo kr. moške kaznilnice v Mariboru,

dne 6. julija 1922.

E br. 1217.

913 3—1

Razglas.

V delavnici za obleko v Vevčah se hrani 1911. avstrijskih telečjakov (tornistrov), ki bi jih bilo treba popraviti.

Vsi oni, ki bi hoteli prevzeti to popravilo proti plačilu stroškov in truda iz državne blagajne, se pozivljejo, naj se udeležijo dne

3. avgusta 1922.

ob osmih javne licitacije, ki se bo vršila v ta namen v pisarni omenjene delavnice.

Reflektanti morajo položiti 10%no kavejjo vsote, ki jo zahtevajo za popravilo telečjakov.

Pogoji in telečjaki so na vpogled v rečeni delavnici.

Iz pisarne delavnice za vojaško obleko v Vevčah pri Ljubljani,

dne 9. julija 1922.

št. 3005.

2—2

Razpis katehetske službe.

Na šestrazredni mešani osnovni šoli v St. Vidu nad Ljubljano se razpisuje po odredbi višjega šolskega sveta z dne 27. junija 1922., št. 5344, s šolskim letom 1922./1923. na novo sistemizirano učno mesto za kateheta.

Prosilci morajo biti usposobljeni za pouk verouka na ljudskih in meščanskih šolah.

Pravilno opremljene prošnje z osebno popisnico, izpolnjene natančno po vseh rubrikah, naj se vložijo po predpisani službeni poti do dne

24. julija 1922.

pri podpisanim uradu.

Okrajni šolski svet za okolico v Ljubljani,

dne 6. julija 1922.

Predsednik: dr. Ferjančič s. r.

Razne objave.

„Petovia“, usnjarska industrija, d. d.

Poziv na subskripcijo II. emisije delnic.

Družba «Petovia», usnjarska industrija d. d., je sklenila na izrednem obnem zboru, zvišati delniško glavnico

od 16,000.000 K na 25,000.000 K

ter je pooblastila upravni svet, da določi čas, način in kurz emisije novih delnic. V zmislu tega sklepa se zvišuje delniška glavnica začasno

od 16,000.000 K na 24,000.000 K

z izdajo 20.000 novih delnic po 400 K nominalne vrednosti ob nastopnih pogojih:

1.) Dosedanji delničarji imajo pravico, prevzeti za dve stari delnici eno novo delnico po 470 K tel quel.

2.) Delnice, ki se po starih delničarjih ne optirajo, prevzame garančni sindikat po kurzu 470 K tel quel; vse nove delnice so že deležne dobička za tekoče leto in imajo kupon za leto 1922.

3.) Subskripcija traja od dne 15. julija do dne 25. julija 1922.

4.) Za podpisovalnice so določene: Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani, njene podružnice v Ptuj, Mariboru in Celju; Hrvatska-Slavonska zemaljska hipotekarna banka v Zagrebu.

5.) Protivrednost podpisanih delnic se plača takoj pri subskripciji.

V Ljubljani, dne 28. junija 1922.

910

Upravni svet.

„Vinaria“, delniška družba vinogradnikov

v Ptuj.

915

Poziv na subskripcijo novih delnic II. emisije.

Upravni svet «Vinaria», delniške družbe vinogradnikov v Ptuj, pooblaščen za to s sklepom obnega zbora delničarjev z dne 2. aprila 1922., je sklenil zvišati delniško glavnico

od 3,000.000 K na 5,000.000 K

z izdajo 5000 novih delnic po 400 K nom. ob nastopnih pogojih:

1.) Dosedanji delničarji imajo pravico prevzeti za tri stare delnice dve novi delnici po tečaju 460 K tel quel.

2.) Novi delničarji morajo subskribirati delnico po tečaju 600 K tel quel. Repartacija je pridržana upravnemu svetu. Za nedodeljene delnice se vrnejo vplačila do dne 31. avgusta 1922.

3.) Protivrednost subskribiranih delnic je vplačati takoj pri subskripciji.

4.) Vse nove delnice so deležne že dobička za tekoče leto in imajo kupon za leto 1922.

5.) Subskripcija se vrši od dne 15. julija do dne 31. julija 1922.

Za podpisovalnice so določene:

Zadružna zveza v Celju,
Hranilno in posojilno društvo v Ptuj,
Ljubljanska kreditna banka, podružnica v Ptuj,
Okrajna posojilnica v Ormožu.

V Ptuj, dne 10. julija 1922.

Upravni svet.